

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
280-21

meddelad i Stockholm den 29 april 2022

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

Ombud: BB

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 16 november 2020 i mål nr 2555-20

SAKEN

Assistansersättning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens avgörande och visar målet åter till kammarrätten för prövning i enlighet med vad som anges under Skälen för avgörandet.

Högsta förvaltningsdomstolen fastställer vad kammarrätten beslutat om sekretess.

BAKGRUND

1. En person som på grund av stora och varaktiga funktionsnedsättningar behöver hjälp med s.k. grundläggande behov kan av kommunen få biträde av en personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans. Om hjälpbehovet uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan kan Försäkringskassan bevilja ersättning för kostnaderna för den personliga assistansen i form av statlig assistansersättning. Assistansersättning beviljas för ett visst antal timmar per en viss tidsperiod och betalas ut månadsvis för det antal assistanstimmar som assistans har lämnats.
2. Rätten till assistansersättning ska omprövas i den utsträckning som behovet av assistans har minskat i omfattning på grund av väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den assistansberättigade.
3. Utgångspunkten är att assistansersättning inte lämnas för tid när en person vistas i eller deltar i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet. Om det finns särskilda skäl kan dock assistansersättning lämnas även för personlig assistans som utförs under sådan tid.
4. Försäkringskassan beslutade 2013 att det fanns särskilda skäl att låta AA få assistansersättning under tid som han gick i skolan. Sedan 2014 deltar han i daglig verksamhet i stället för att gå i skolan.
5. AA ansökte om att få assistansersättning utbetalad till sig för ett visst antal timmar i september 2018, varav 81 timmar avsåg tid då han hade deltagit i daglig verksamhet. Försäkringskassan avlog hans ansökan avseende dessa timmar med motiveringen att han inte omfattades av något beslut om rätt till assistansersättning för assistans i daglig verksamhet för september 2018.
6. AA överklagade till Förvaltningsrätten i Stockholm som biföll överklagandet. Förvaltningsrätten ansåg att den omständigheten att AA hade deltagit i daglig

verksamhet i stället för att gå i skolan inte innebar att förhållandena hade ändrats på ett sådant ingripande sätt att Försäkringskassans tidigare beslut från 2013 om att det förelåg särskilda skäl inte längre skulle vara tillämpligt. Eftersom han därmed omfattades av ett beslut om särskilda skäl för september 2018 var han berättigad till assistansersättning enligt sin ansökan.

7. Försäkringskassan överklagade till Kammarrätten i Stockholm som avslog överklagandet. Kammarrätten ansåg att övergången från skola till daglig verksamhet utgjorde ett sådant väsentligt ändrat förhållande som är en förutsättning för att rätten till assistansersättning ska omprövas. Eftersom Försäkringskassan inte hade utrett behovet av assistans eller om övergången från skola till daglig verksamhet innebar att AAs behov av assistansersättning hade minskat, hade Försäkringskassan dock inte visat att förutsättningarna för omprövning av rätt till assistansersättning till följd av väsentligt ändrade förhållanden var uppfyllda.

YRKANDEN M.M.

8. *Försäkringskassan* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva kammarrättens dom och visa målet åter till kammarrätten för prövning av om det finns särskilda skäl att lämna assistansersättning för den tid i september 2018 som AA deltog i daglig verksamhet samt anför följande. Kammarrätten har inte tagit ställning till om det finns särskilda skäl att betala ut ersättning för assistans som har utförts vid vistelse i daglig verksamhet utan har i stället prövat om det har förelegat sådana väsentligt ändrade förhållanden som medför att rätten till assistansersättning ska omprövas. Ett beslut att begränsa utbetalningen av assistansersättning för en viss månad påverkar emellertid inte antalet beviljade assistanstimmar. Det överklagade beslutet bör därför inte ses som ett omprövningsbeslut på grund av väsentligt ändrade förhållanden och inte heller förutsätta att en sådan omprövning har gjorts.

9. AA anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Rättslig reglering m.m.

10. I 51 kap. socialförsäkringsbalken anges förutsättningarna för att en person ska ha rätt till assistansersättning. Assistansersättning ska enligt 9 § beviljas för ett visst antal timmar per vecka, månad eller längre tid, dock längst sex månader (beviljade assistanstimmar). Av 12 § framgår att rätten till assistansersättning ska omprövas i den utsträckning som denna rätt har minskat i omfattning på grund av väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den assistansberättigade. Enligt 14 § betalas assistansersättning ut månadsvis med visst belopp för det antal beviljade assistanstimmar som assistans har lämnats.
11. Av 106 kap. 24 § 4 socialförsäkringsbalken framgår att assistansersättning inte lämnas för tid när den funktionshindrade vistas i eller deltar i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet enligt 9 § 10 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Om det finns särskilda skäl kan assistansersättning dock enligt 25 § lämnas även under sådan tid.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

12. AA är beviljad assistansersättning. Beslutet innebär att ersättning lämnas för assistans som utförs även under tid som han tillbringar i skolan. I det nu överklagade beslutet avlog Försäkringskassan hans ansökan om utbetalning av ersättning för assistans som hade utförts under september 2018 eftersom han då deltog i daglig verksamhet och inte omfattades av något beslut om rätt till assistansersättning för assistans i sådan verksamhet.
13. Kammarrätten har ansett att det överklagade beslutet är ett beslut om omprövning enligt 51 kap. 12 § socialförsäkringsbalken. Högsta förvaltnings-

domstolen konstaterar emellertid att Försäkringskassans beslut inte innebär att antalet beviljade assistanstimmar har ändrats utan enbart att kassan har vägrat att betala ut ersättning för de timmar i september 2018 som AA deltagit i daglig verksamhet. Det är alltså inte fråga om någon omprövning enligt nämnda bestämmelse av hans rätt till assistansersättning på grund av väsentligt ändrade förhållanden.

14. Frågan är i stället om Försäkringskassan vid ett byte av verksamhet – i det här fallet från skola till daglig verksamhet – först måste pröva om det finns särskilda skäl enligt 106 kap. 25 § socialförsäkringsbalken att lämna assistansersättning för assistans som utförs i den nya verksamheten, innan myndigheten får betala ut assistansersättning, eller om det ställningstagande som gjorts i förhållande till den tidigare verksamheten även gäller den nya.

15. Kammarrätten har inte prövat denna fråga och därmed inte prövat om det finns särskilda skäl att lämna assistansersättning för 81 timmar i september 2018 då AA deltog i daglig verksamhet. Målet ska därför visas åter till kammarrätten för ny prövning.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Margit Knutsson, Per Classon, Helena Rosén Andersson och Linda Haggren.

Föredragande har varit justitiesekreterarna Hanna Sardi Jarlbro och Mårten Olsson.